

Явдотівська НСЗШ

Вчитель російської мови і зарубіжної літератури

Шпак Людмила Федорівна

Урок зарубіжної літератури

Тема. Засоби створення комічного в оповіданні А. П. Чехова «Хамелеон».

Мета. Переконати учнів, що підлабузництво і свавілля потребують осуду; формувати в учнів уміння і навички аналізувати художні деталі в оповіданні; розвивати усне зв'язне мовлення; виховувати в учнів почуття власної гідності.

Обладнання : портрет Чехова, тексти оповідання «Хамелеон», таблиця.

Тип уроку : аналіз художнього твору.

Хід уроку

I. Перевірка домашнього завдання.

1. Бліц – опитування «Життя і творчість А. П. Чехова».

(Учням дається дата, назва твору чи міста, а вони повинні назвати якому періоду, факту з життя вони відповідають).

Таганрог – місто, в якому народився А. П. Чехов.

1860 – рік народження Чехова.

Антоша Чехонте – псевдонім Чехова.

Меліхове – садиба неподалік від Москви, де Чехов прожив 7 років.

1884 рік – рік закінчення Московського університету.

«Біла Дача» - будинок в Ялті.

Баденвейлер – курортне містечко в Німеччині, де помер Чехов.

Ольга Кніппер – дружина письменника.

«Казки Мельпомени» - одна з перших збірок оповідань Чехова.

«У сутінках» - збірка оповідань, за яку академія наук нагородила Чехова Пушкінською премією.

2. Короткий виклад оповідань «Товстий і Тонкий», «Зловмисник», «Коняче прізвище» (повідомлення учнів).

3. Виразне читання оповідання «Хамелеон» за ролями.

- Що викликає у нас це оповідання? (Сміх).

II. Новий матеріал.

1. Повідомлення теми, мети уроку.

- Саме «сміх», «смішне» і є темою нашого уроку. Як ми називаємо усі прояви смішного? (комічне).

(Запис теми у зошитах).

- Ми відслідкуємо, які засоби творення комічного застосував А. П. Чехов в оповіданні «Хамелеон»

2. Робота з таблицею.

- Назвіть елементи композиції художнього твору. (Експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка).
- Встановіть послідовність дії в оповіданні

	назва частини	попереднє рішення
3	Заява Хрюкіна.	Складання протоколу, рішення про знищення собаки.
1	Поліція іде через ринкову площу	
6	«А може і генеральський. На морді у нього не написано».	Повернути собаку генералові і звинуватити потерпілого.
7	«Видумав! Таких у нас зроду не бувало»	«Знищити, от і все!»
2	«Неначе безпорядок, ваше благородіє».	
8	«Це генералового брата, що недавно приїхав».	Кінцеве рішення: собаку повернути господареві, винен сам Хрюкін.
4	«Собака... ніби генерала Жигалова»	Залишити справу без наслідків.
5	«Ні, це не генеральський..., у генерала таких нема...»	«Хай би попався такий собака в Петербурзі або Москві, в мить – не диш!»

- Над чим ми сміємося, читаючи це оповідання? (Над щомиттєвими і різкими змінами рішень Очумелова).
- Прослідкуємо, як змінюється відношення Очумелова до учасників пригоди і які з'являються у зв'язку з цими непослідовними думками рішення.
- Скільки разів приймає рішення і змінює свою точку зору щодо подій на базарній площі? (6 разів).
- Отже, який життєвий принцип Очумелова? (догодити чиновникам і заможним людям).
- Який перший засіб творення комічного можна визначити? (Часта зміна рішень).
- Користуючись пам'яткою, визначимо, коли при читанні оповідання ще виникає сміх?

Запис у зошитах :

1. Часта зміна рішень.
 2. Прізвища персонажів.
 3. Назва оповідання «Хамелеон» (значення слова).
 4. Особливості мовлення Очумелова (канцеляризми).
 5. Вульгаризми у мові персонажів.
- Яка деталь в оповіданні підкреслює хвилювання Очумелова у визначенні винних? (То знімає, то надягає шинель).
 - Ще один засіб творення комічного (запис у зошити).
6. Художня деталь.
- Приклади художніх деталей в оповіданні : шинель, решето з «конфіскованим» агрусом, палець Хрюкіна (піднятий на початку оповідання і опущений у кінці).
- Чи тільки сміх викликає це оповідання? (Відчуваємо гіркоту від морального знищення Хрюкіна, падіння натовпу (натовп сміється над Хрюкіним).
 - Як називається комічне, коли безжально і гостро висміюються недоліки, негативні риси людей чи суспільства? (Сатира).

III. Підсумок уроку.

- Якими засобами Чехов викриває підлабузництво і свавілля? (Засобами творення комічного).
- А чи зустрічається у сучасному суспільстві явище «хамелеонство»?

IV. Оцінювання знань, умінь і навичок учнів на уроці.

V. Домашнє завдання

На розсуд вчителя.

П А М' Я Т К А
ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО

1. Вживання наукових термінів, архаїзмів, професіоналізмів, географічних назв, зображуючи буденні події, вчинки людей, предмети побуту.
2. Неправильне розуміння персонажем якогось предмета чи явища.
3. Використання гіперболи.
4. Використання або розуміння метафоричних фразеологізмів у прямому значенні.
5. Надання людям, предметам чи явищам не властивих їм ознак і якостей.
6. Сполучення слів різних смислових рядів.
7. Іронія (прихована насмішка).
8. Часта зміна дій, рішень.
9. Прізвища персонажів.
10. Назви творів (їх відповідність чи невідповідність змістові).
11. Особливості мовлення:
 - а) канцеляризми;
 - б) вульгаризми.
12. Художня деталь.
13. Дріб'язкові ситуації стають приводом для трагедії тощо.